

Nr 250.

Ankom till riksdagens kansli den 16 december 1941 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kristillägg under första kvartalet 1942 jämte i ämnet väckt motion.

(4:e avd.)

I propositionen nr 349 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 28 november 1941, föreslagit riksdagen *dels* besluta, att kristillägg skall utgå under första kvartalet 1942 enligt av departementschefen angivna grunder, *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet.

I en av herr *K. Falk* inom andra kammaren väckt motion nr 357 har hemställts, att riksdagen måtte besluta att 1) bifalla propositionen samt 2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning och förslag till ändrade grunder för utbetalande av kristillägg.

Enligt beslut av 1940 års urtima riksdag skall, då levnadskostnaderna med 8 enheter eller mera överskridit indextalet 120 i 1935 års levnadskostnadsindex, för den sålunda inträdda prisstegringen utgå viss kompensation i form av ett procentuellt tillägg å vissa löneförmåner. Detta tillägg, som benämnes kristillägg, skall utgå med 4 procent å nämnda löneförmåner från och med det kvartalsskifte, vid vilket levnadskostnadsindex uppnått 128, samt med ytterligare 4 procent å samma förmåner, då levnadskostnadsindex stigit till 136, dock att sistnämnda förhöjning må utgå tidigast från och med det kvartalsskifte, som inträffar sex månader efter det index uppnått 128.

Levnadskostnadstalet, som den 1 oktober 1940 var 126, steg vid årsskiftet 1940/41 till 130. Kristillägget utgick på grund härav med 4 procent från och med den 1 januari 1941. Den 1 april uppnådde levnadskostnadsindex talet 140. Kristillägget, som enligt vad nyss nämnts regleras endast med sex månaders mellanrum, utgick jämväl under andra kvartalet oförändrat med 4 procent. Den 1 juli, då levnadskostnadsindex fortfarande stod vid 140, höjdes kristillägget till 8 procent för tiden till årets utgång. Levnadskostnadstalet steg den 1 oktober med en enhet, eller till 141.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

I anledning av personalorganisationernas framställning ha överläggningar förts med representanter för dessa rörande kristillägg för tiden efter utgången av nuvarande regleringsperiod, vilken som nämnts endast omfattar kalender-

året 1941. Överläggningarna ha emellertid icke lett fram till något definitivt resultat. Med hänsyn till den ovisshet, som ännu råder beträffande vissa förutsättningar för den fortsatta prisutvecklingen, ha personalorganisationerna icke ansett sig kunna nu godtaga det förslag till reglering av kristilläggen, som från regeringens sida framlagts vid överläggningarna och som innebar förlängd giltighet för den nu gällande regleringens principer utan begränsning uppåt, samt anhållit, att förhandlingarna därom måtte få återupptagas i januari 1942.

Tjänstemännens önskemål om uppskov med överläggningarna till början av nästa år torde böra föranleda att förslag om reglering av kristilläggen för år 1942 upptages först vid nästa års riksdag. Frågan om provisorisk reglering under nästa kvartal bör dock prövas före årsskiftet.

De allmänna synpunkter, som voro vägledande vid statsmakternas ställningstagande i kristilläggsfrågan på hösten 1940, äga alltjämt giltighet. För första kvartalet 1942 torde det ligga närmast att räkna med en tillämpning av de i föl godtagna principerna men med anpassning efter den nu inträdda prisstegringen. Detta skulle innebära, att kristillägg under första kvartalet 1942 skall utgå oförändrat med 8 procent, om levnadskostnadstalet, som vid senaste kvartalsskifte stod i 141, vid nyår icke uppnår talet 144. Därest detta tal skulle uppnås eller överskridas, skall kristillägg utgå med 12 procent. Jag förordar, att förslag om kristillägg av denna innebörd genom proposition förelägges innevarande års riksdag.

Till bestridande av kostnaderna för kristillägg under budgetåret 1941/42 ha i riksstaten anvisats särskilda förslagsanslag under de olika huvudtitlarna. Några nya anslag för det provisoriska kristillägget under första kvartalet 1942 behöva således icke äskas, utan kostnaderna kunna avföras på nyssnämnda förslagsanslag, respektive, såvitt angår affärsverken m. fl., bestridas med de medel, av vilka kristillägg under budgetåret enligt riksdagens tidigare fattade beslut skola utgå. Å ifrågavarande förslagsanslag, som i riksstaten upptagits med allenast formella belopp, beräknade efter 4 procent, skulle man även med helt oförändrade grunder för kristillägget haft att räkna med betydande överskridanden.

Utskottet.

Det för närvarande utgående kristillägget upphör med utgången av år 1941. I avvaktan på frågans närmare omprövning vid 1942 års riksdag föreslås nu fortsatt kristillägg under första kvartalet 1942 efter oförändrade beräkningsgrunder. Utskottet tillstyrker ifrågavarande förslag.

I den väckta motionen förordas, att statsmakterna med frångående av nuvarande system, enligt vilket kristilläggen äro tillmätta procentuellt och alltså växla allt efter grundlörens storlek, i stället skulle låta dessa tillägg utgå med lika belopp till alla olika lönegrupper. Då, såsom departementschefen framhållit, ytterligare förhandlingar med personalrepresentanter förestå, torde vara anledning att antaga att även de av motionären framförda synpunkterna därvid komma under omprövning. Med hänsyn härtill anser utskottet motionen ej böra föranleda någon åtgärd.

Utskottet hemställer,

- I. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag må
 - a) besluta, att kristillägg skall utgå under första kvartalet 1942 enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 28 november 1941 angivna grunder;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet;

II. att motionen II: 357 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 december 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Asplund, Bergman, Heiding, Andrén, Sven Larsson, Karl Andersson, Björkman, Boman, Gustaf Iwar Anderson* och *friherre De Geer*, samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Persson* i Falla, *Lindberg* i Umeå, *Isacsson, Persson* i Tidaholm, *Viklund, Lindholm, Lundberg* i Hälsingborg och *Hansson* i Rubbestad.

Reservation

av herr *Hansson* i Rubbestad.
